

Jegyzőkönyv

„A fenntartható természetvédelem megalapozása magyarországi Natura 2000 területeken” c. projekt keretében tartott egyeztetési fórumról

2015. április 15, Kiskőrös

Részvevők:

Dr. Béke József, Keceli Vadásztársaság

Bíró Csaba, KNPI

Czibulka Orsolya, Kiskőrösi Polgármesteri Hivatal

Hortin Ferenc, Kiskőrösi Polgármesteri Hivatal

Hunyadi János, gazdálkodó

Janosics Sándor

Kálmán Nikoletta, KNPI

Lajtos János, BKMKH Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály

Mészáros Endre, BKMKH Erdészeti Osztály

Morvai Edina, KME

Szabó József, halgazdálkodó

Reznek Rita

Ujházy Noémi, ELTE

Részvevők a tervezői és kommunikációs csapat részéről:

Fabók Veronika, AKUT Egyesület

Kalóczkai Ágnes, AKUT Egyesület

Králl Attila

Margóczy Katalin, AKUT Egyesület

Nagy Dénes, MME

Tóth Péter, MME

Kalóczkai Ágnes az AKUT Egyesület képviselőjében megnyitotta a fórumot. Köszöntötte a megjelenteket és ismertette a fórum menetét. Elmondta, hogy a fórum célja a nemrégiben elkészült négy Natura 2000 fenntartási terv egyeztetése a helyiekkel. A négy terület, amelyekre a fenntartási tervek elkészültek, a következők:

- Kiskunsági szikes tavak és az őrzégi turjánvidék KMT (HUKN10002)
- Felső kiskunsági szikes tavak és Miklapusza KJTT (HUKN20009)

- Fülöpszállás–Soltszentimre–csengődi lápok kjKTT (HUKN20013)
- Ökördi–Erdőtelek–keceli lápok kjKTT (HUKN20021)

Ezt követően **Tóth Péter** tartott előadást a projektről, amelynek keretében elmondta, hogy 12 (4 db a Kiskunságban, 8 db a Mátra területén) fenntartási terv készül a Svájci-Magyar Együttműködési Program támogatásával. A projekt célja a fenntartási tervek elkészítése mellett az, hogy pótolja a biológiai adathiányt ezen a 12 területen). A fenntartási tervek javaslatai két mintaterületen is tesztelésre kerülnek.

A mai nap célja, hogy egy egyeztetett előíráslista szülessen, amely a Natura 2000 területek fenntartását képes szolgálni. Fontos, hogy ezek az előírások a gazdálkodásba is beilleszthetők legyenek.

Králl Attila rövid általános előadást tartott a Natura 2000 hálózatról, a fenntartási tervek céljáról és felépítéséről. Bemutatta a 4 Natura 2000 terület legfőbb értékeit és veszélyeztető tényezőit, valamint azokat a természetvédelmi szakértői javaslatokat, amelyek ezeket a veszélyeztető tényezőket hatékonyan kiküszöbölhetik. Kráall Attila elmondta, hogy ezen a fórumon a gyep és szántó élőhelyekről lenne többnyire szó, mert ezek az élőhelyek érinthetik leginkább a jelenlévőket.

A fenntartási tervek kapcsán elmondta, hogy az általános Natura 2000 jogszabályok általános irányvonalakat fogalmazznak meg, ezért van szükség a fenntartási tervekre, amelyek területspecifikus természetvédelmi javaslatokat tartalmaznak. Fontos a tervezési folyamat részvételisége, tehát az, hogy a tervek készítése a helyiek bevonásával történjen.

A terv felépítése kapcsán elmondta, hogy az anyag részletesen bemutatja a terület természeti értékeit, veszélyeztető tényezőit, a kezelési gazdálkodási javaslatokat valamint az eszközöket, amelyekkel a javaslatok megvalósíthatók.

A tárgyalt 4 terv egy nagy madárvédelmi területet és 3 természetmegőrzési területet foglal magába.

Lajtos János, a Bács-Kiskun megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és erdőgazdálkodási főosztályának osztályvezetője részéről kérdésként merült fel, hogy a kihelyezett térképeken mit ábrázolnak a sraffozott területek? Az *ex lege* területek hogyan vannak jelölve és mi alapján lettek kijelölve?

Králl Attila válaszként elmondta, hogy az *ex lege* területek a másik kihelyezett térképen vannak feltüntetve, sárga színnel a szikések, drapp színnel a lápok.

Lajtos János elmondta, hogy természetvédelmi szakhatósági ügyintézés során probléma szokott lenni, hogy a KNPI által *ex lege* területnek minősített területről a szakhatóság azt mondja, hogy nem áll *ex lege* védettség alatt.

Bíró Csaba, a Kiskunsági Nemzeti Park természetvédelmi őre válaszként elmondta, hogy az *ex lege* területek a természeti állapotuk miatt kerülnek kijelölésre. A kijelölés folyamata hosszadalmas lehet, s idő, mire a tulajdoni lapra hivatalosan is rákerül a védettség megjelölése. Földhivaltól függ, hogy milyen pontossággal vezették rá a tulajdoni lapra a védettség megjelölését. Létezik egy jogszabályi lista, amelyben felsorolták az *ex lege* szikes tavakat és lápokot. Sajnos előfordul, hogy ha nincs rajta a tulajdoni lapon a védettség megjelölése, akkor gyakran a földhivatal sem veszi figyelembe.

Lajtos János elmondta, hogy kérdése arra vonatkozott, hogy hogyan lehetséges, hogy egy szántóra kerül rá az *ex lege* védettség, amelyen található egy kis vizes folt, tehát amikor nincs indoka a védettségnek, de az egész ingatlanra rákerül a kijelölés. Jelezte továbbá, hogy szükséges lenne egy olyan felmérést készíteni, amely rámutat az eltérésekre, vagyis az indokoltan és indokolatlanul kijelölt területek különbségeire, s fontos lenne jelölni az eltérést a fenntartási tervben.

Bíró Csaba elmondta, hogy régebben csak teljes helyrajzi számra lehetett rárakni a védettséget, s csupán néhány éve van lehetőség arra, hogy csak ingatlan részletekre kerüljön rá a védettség.

Tóth Péter elmondta, hogy a fenntartási terv az *ex lege* problémájával sajnos nem tud foglalkozni. Az egyedi hatósági határozatok és földnyilvántartási rendszerek mindenki számára kihívást jelentenek. A projektben sajnos nincs lehetőség felülvizsgálni az *ex lege* térképeket.

Bíró Csaba hozzátette, hogy az új kihirdetések esetében, egyedi határozattal a földhivatal is nyitott arra, hogy ha nem jogos az *ex lege* védettség, akkor a természetvédelmi szempontból nem fontos területek leválasztásra kerüljenek.

Kérdésként merült fel, hogy Erdőtelek és Csukási réttel létezik-e valamilyen vízviszatartrási terv? A csatornát valaki régen markolóval betemette, de a víz utat tört magának, kikerülte a zsiliprendszert és visszatért a csatornába.

Bíró Csaba elmondta, hogy általánosságban az a cél, hogy a meglévő csatornákkal és műtárgyakkal történjen a vízkormányzás a cél.

A gazdálkodó elmondta, hogy 1958-ban volt lecsapolva a terület, a csatornát azóta nem tisztították. Amikor soka a csapadék, akkor a víz elönti a területet, ami Natura 2000. A víz miatt nem tudott kaszálni, s az MVH megbüntette, 3%-ot levontak a földalapú támogatásból.

Králl Attila hozzátette, hogy a fenntartási tervet a vízüggyel is egyeztetni fogják, s jelzik nekik a problémát.

Fontos lenne a zsilipek használatának rendezése, mert egyes gazdálkodók ki-be nyitogatják a zsilipeket.

Králl Attila ezt követően felsorolta a területre jellemző Natura 2000 jelölő élőhelyeket. A fenntartandó értékek között fontos megemlíteni a gazdálkodás hagyományos és modern eszközeit, amelyek ezeket az élőhelyeket fenntartották, valamint azt a tudást, ami öröklődik generációról generációra.

A védett értékek fennmaradását leginkább az intenzifikáció, a legeltetés hiánya vagy a túllegeltetés veszélyezteti. A változatos domborzati viszonyok miatt a megfelelő kezeléshez több állatfaj legeltetésére lenne szükség. A fészkelő madarak védelme érdekében szükséges a kaszálás időpontját összehangolni a természetvédelmi érdekekkel. A mélyen fekvő, nem kilegeltetett területek a vaddisznó, a csatornapartok a róka és a borz számára nyújtanak élőhelyet. Ezek a vadfajok túlszaporodása természetvédelmi szempontból nem kívánatos.

Az előadásban bemutatott egyik kép kapcsán **Lajtos János** részéről felmerült a kérdés, hogy mi az oka annak, hogy egyes szántóterületek fokozott védettek? Hibásan bejegyzettek vagy később szántották be őket?

Bíró Csaba elmondta, hogy vannak olyan magasabban fekvő löszgyep vonulatok, amit már elszántottak. Olyan is előfordul sok helyen, hogy a szikes tavakig be vannak szántva a területek, de vannak benne gyepfoltok, zárvány szántók, ezért kerültek kijelölésre.

Tóth Péter megjegyezte, hogy a természetvédelmi tapasztalat azt mutatja, hogy sajnos nem lehetséges egységes határvonalakkal rendelkező természetvédelmi területeket létrehozni.

Králl Attila elmondta, hogy nem az a baj, hogy szántó található Natura 2000 terület közelében, hanem az hogy intenzifikáció felé hat. Ha ott extenzíven használt szántó van, jobban összeegyeztethető tv-el.

Ez nem a Natura 2000-t érintő probléma. Potenciális jelölő élőhely lehetne löszgyepként, és arra javaslatot tehetnek a tervezők, az a nemzeti jogszabály által indítványozható védelemre. De ne mossuk össze a Natura 2000-rel.

Nagy Dénes elmondta, hogy a kérdéses fotó (amelyen a fokozott védettséget jelző tábla egy napraforgótábla szélén látható) egy szikes tó partján készült, és azt kívánta illusztrálni, hogy a szikes tó partja mellett lévő szántóterület a bemosódás miatt jelentenek veszélyeztető tényezőt.

Králl Attila előadását folytatva a veszélyeztető tényezők közé sorolta a nád deponálást, a nem megfelelő legeltetési nyomást, a nádas sikertelen kilegeltetése, a vaddisznó mellett a róka és a borz földön fészkelőkre gyakorolt negatív hatását, az inváziós fajok terjedését.

A kezelési javaslatok földrészekhez kapcsolódnak. Fontos szempont volt a tervezési folyamat során, hogy a gazdálkodási realitással összefüggő javaslatok kerüljenek megfogalmazásra. A javaslatok megfogalmazásánál fontos szempont volt, hogy pufferzónák kialakítását ösztönözze, a vadfajok állományát szabályozza, és ahogy korábban is elhangzott, az invazív fajok visszaszorítására és a vízkormányzás rendezésére törekedjen.

A területek (madárvédelmi és élőhelyvédelmi) kezelési javaslat szintjén részben átfednek az egyszerűsítés érdekében. Először egy élőhelyvédelmi réteget hoztak létre, és ezt pontosítják a madárvédelmi javaslatok.

Lajtos János megkérdezte, hogy jól látja-e, hogy azokon a csak madárvédelmi területeken is tettek a tervezők élőhelyvédelmi javaslatokat, amelyek nem részei az élőhelyvédelmi területeknek?

Králl Attila válaszként elmondta, hogy a madárvédelmi és élőhelyvédelmi területek sok helyen átfednek, de élőhelyvédelmi területre nem fogalmaztak meg madárvédelmi típusú javaslatot és fordítva, madárvédelmi területre nem vonatkozik élőhelyvédelmi javaslat.

Tóth Péter elmondta, hogy a korábban kiküldött anyag egy összefoglaló anyag, az előadás is csupán egy összefoglaló. A tervek fent vannak az MME honlapján külön-külön, letölthetőek.

A második körös egyeztetésen milyen anyagot fognak megkapni? Egy összefoglaló anyagot vagy a különálló terveket? Fontos kérdés, mert vannak olyan területek, ahol nincsenek erdőhöz köthető jelölő fajok, mégis az általános összefoglaló anyagban vannak olyan részek, amelyek arra utalnak

Madárvédelemi területen van jelentősége az erdőknek.

Jelölő madárfajokra vonatkoznak az előírások vagy általában a madárfajokra? A kérdés azért releváns, mert a területen nincs nagyon erdei madárfaj néhány kivételtől eltekintve.

Králl Attila elmondta, hogy a jelölő fajok nem céljai a kezelésnek, hanem eszközei, esernyőfajoknak tekinthetőek. Tehát olyan élőhely igényű fajok, amelyek általában lefedik a fontosabb fajok élőhelyi igényeit, ezért kerültek így külön megnevezésre.

Lajtos János megjegyezte, hogy ez a kérdés azért fontos, mert ezek a javaslatok konkrét gazdálkodást befolyásoló tényezők, időbeli korlátozások. Ha nincs tényleges oka a korlátozásnak, mert pl. nem fészkel ott semmi, akkor ez lényeges hátráltató tényező.

Králl Attila felajánlotta, hogy egy külön megbeszélés keretében beszéljék meg, hogy hol lenne szükség még pontosításra.

Lajtos János elmondta, hogy csak szalakóta jelent meg hazai nyarasokban, ami miatt általánosan meg lehet előírásokat fogalmazni. Többi esetben az örök tudják a fajoknak az előfordulását, ezt elküldik a hatóságnak, fokozottan védett fajoknál ez amúgy is működik.

Tóth Péter hozzátette, hogy az előírás nem tiltás, hanem javaslat. A tervezők tisztában vannak azzal, hogy a megfogalmazás nem tökéletes. De olyan megfogalmazásra törekedtek, amely lehetővé teszi, hogy a javaslatcsomagok egy támogatási rendszerbe beilleszthetőek legyenek. Mindez az ellenőrizhetőséget segíti. Tény, hogy tiltásoknak van megfogalmazva, de olyan szellemben fogalmazódta meg a tervek, hogy valamilyen későbbi támogatási rendszerbe beilleszthető legyen.

Lajtos János: De bizonyos elemei a fenntartási terv javaslatoknak a Natura 2000 gyepekre vonatkozó korm. rendeletből fakadnak, amelyek pedig kötelezőek, és ezek keverednek össze a tervezők által megfogalmazott javaslatokkal. El lehet-e különíteni a kettőt? Hiszen ez így megtévesztő, mert a rendeletből származó kötelező előírások is ugyanúgy ajánlásként vannak feltüntetve.

Tóth Péter: 269/2007 rendelet alapján kötelező előírások csak gyepekre vonatkoznak, és kompenzáció is jár mellé.

Lajtos János elmondta, hogy azok az elemek, amelyek a gyepes területeknél kötelezőek, más tervek is átvették más területeken, de csak mint javaslatok, ezért ez nagyon megtévesztő.

Tóth Péter egy további oszlop beszúrását javasolta a táblázatban, amely tisztázná, hogy mely kötelező előírás és mely javaslat.

Az összefoglaló anyag 26. oldalán van egy hiba, egy olyan jogszabályi azonosító van feltüntetve, amely nem erre a területre vonatkozik. Bugaci erdőtervezési egység rendelete, az nem érinti a területet.

Králl Attila: ez egy sajtóhiba, elnézést kérünk érte, javítani fogjuk.

Lajtos János megkérdezte, hogy a fenntartási tervekből kerülnek-e át általános korlátozásként az erdőtervbe?

Tóth Péter elmondta, hogy vannak olyan kezdeményezések kormányzati szinten, hogy a fenntartási tervek kötelező érvényűek legyenek, de erről egyértelműen nyilatkozni nem tud a tervezői csapat. Ő személy szerint a fenntartási tervek kötelezővé válását kivitelezhetetlennek tartja, s ha valóban ez egy cél, akkor merőben más típusú fenntartási terveket kellene készíteni.

Lajtos János elmondta, hogy országos védett területeken sincs rendbe rakva a természeti állapot. A fenntartási tervek 10 évre szólnak, s a benne foglalt célok nem reálisak.

Tóth Péter és **Králl Attila** elmondta, hogy a fenntartási terveknél nincs meghatározva, hogy meddig érvényesek. 10 évre a védett területek kezelési tervei szólnak, nem a Natura 2000 területek fenntartási tervei.

Lajtos János elmondta, hogy azok a célok, amiket lefektettek, indokoltak, de nem reálisak.

Králl Attila elmondta, hogy a fenntartási terveket referenciadokumentumnak szánják, például erdőtervezési folyamat segítségére.

Szabó József halgazdálkodó elmondta, hogy a halas előírások is betarthatatlanok. Tiltva van a műtrágyázás, de a környéken már nincs is szerves trágya, mert nincs, aki állatot tartana. Egy másik javaslat szerint ezeken a területeken termeljék meg a gazdák a legelő állatok téli takarmányát. 300 juhnak 2 hektáron meg lehet termelni a téli takarmányát. Ő 100 hektár szántóval rendelkezik, ki lehet számolni, hogy akkor mennyi állatot kellene tartania, hogy a 100 hektár szántó terménye ne vesszen kárba. Ez megvalósíthatatlan.

Tóth Péter azt javasolta, hogy a gyepes és szántós előírásokon haladjunk végig, és amennyiben lehetséges pontosítani fogják a vitás pontokat.

Králl Attila a fórumon kiosztott egy oldalas rövid összefoglaló szerint ismertette a legfontosabb irányvonalait a területek kezelési javaslatcsomagjainak.

Lajtos János a tájidegen fajokból álló erdők átalakításához hozzátette, hogy ez a természetvédelmi kezelés még védett területeken sem történt sajnos, még NPI vagyongézelésben sem. Ennek a javaslatnak nincs realitása, jelenleg sokkal fontosabb az invazív fajok visszaszorítása, a kettő között jelentős a különbség. Sokkal szívesebben fogadnák az invazív fajok lecserélését akár tájidegen fajokra, és az átalakítást akkor is előrelépésnek tekintik, ha invazív fajt sikerül lecserélni tájidegen

nem invazív fajra. Az átalakítás ütemezésébe emeljük be, hogy a veszélyeztető tényezőként való eltüntetése az elsődleges, és ha vannak jelölő élőhelyek és fajok, ahol a megőrzés nem elegendő, akkor lépünk tovább a fejlesztéshez. Ott ragaszkodjunk a lecsereléshez, ahol ezt a természetvédelmi törvény is előírja. Nemes nyarasok, akácok, nemes füzesek fordulnak elő a területen, amelyek tájidegenek.

Bíró Csaba hozzátette, hogy homokon nyarasok (nemes) milyen arányban szerepelnek? Mert van néhány olyan növényfaj (pl. homoki orchideák), amelyeket jó lenne megtartani. Ha lehet így fogalmazni, ezek azért egy ilyen típusú értéket is képviselnek. Érdemes lenne körbejárni ezeket a nyarasokat, mert klasszikus borókás nyarasok már eltűntek.

Lajtos János elmondta, hogy még az erdészeti hatóság sem támogatta, hogy nemes nyaraból akác legyen, de mi legyen az őshonos nyarakkal?

A fenntartási terv főbb irányvonalainak és általános céljainak, javaslatainak bemutatását követően a gyepes és a szántós javaslatcsomagok részletes ismertetésére került sor.

Egy gazdálkodó a fórum résztvevői közül megjegyezte, hogy a légi kijuttatást általában nem használják a gazdák, mert drága, viszont vannak olyan esetek (bizonyos talajviszonyoknál), amikor mégis elkerülhetetlen. A javaslatok a talajfertőtlenítő használatát is korlátozzák, viszont enélkül kár elvetni kukoricát, repcét. Mindenben nem lehet korlátozni a gazdálkodást. Ha ezek az ajánlások megvalósulnak, ki fizeti ki a veszteséget? A rovarölők használatának tiltása kapcsán a gazdálkodó elmondta, hogy ahogy változik a klíma, melegebbek őszek és tavaszok, úgy fokozódik a kártevők megjelenése is. Tavaly olyan levéltetű fertőzés volt, hogy ha akkor nem lehetett volna védekezni ellene, akkor az egész gabonaállomány vírusos lett volna. A mai vegyszerek már annyira le vannak korlátozva és a dózisosok is olyan kicsik, hogy ezek nem károsítják a természetet. De ha már ez is tiltva lesz, akkor nem lehet gazdálkodni.

Tóth Péter válaszként elmondta, hogy ha ezek a javaslatok AKG előírásként tudnak majd megvalósulni. A most ismertetett javaslatok közül több olyan is van, amely már most AKG előírás, pl. tűzokos MTÉT területen. A gazdálkodó szabadon dönthet pl. MTÉT, Natura-s szántón, hogy mit csinál, melyik programba lép be. Akkor fognak előírásként funkcionálni a javaslatok, ha támogatás társul hozzájuk, s a gazdálkodók ezt vagy elfogadják és kompenzációt kapnak cserébe, vagy nem lépnek be a programba. Valóban vannak olyan helyzetek, amikor a jövedelmező kultúrákat nem lehet vegyszer nélkül termesztetni. Azonban egyes növényvédő szereknek olyan súlyos hatása van a biodiverzitásra, hogy muszáj korlátozni. Helyes vetésváltással csökkenteni lehet a rovarkártevők hatásait. A tervezők tisztában vannak a növényvédőszerek csökkentésének korlátaival, de sajnos bizonyos megkötéseket el kell fogadni. A javaslatok egy része egyébként mind élnek MTÉT területeken, és alkalmazzák támogatásokkal összekötve. A gazdálkodó nem a legprofitábilisabb területét viszi be ezekbe a programokba, kiszámolja hogyan éri meg. Ez mindkét oldalról egy alku.

Kérdésként merül fel, hogy mit értenek a tervezők lágyszárú energetikai ültetvény alatt?

Králl Attila válaszként elmondta, hogy az energiafüvet értik alatta.

Bíró Csaba megkérdezte, hogy a fenntartási terv összhangban van-e a KAP zöldítéses projekttel?

Králl Attila elmondta, hogy próbálták összehozni a fenntartási tervet a többi érvényben lévő tervvel, vannak azonban eddig összeegyeztethetetlen részek is az anyagokban.

Tóth Péter hozzátette, hogy a tervezőknek nem kötelességük a fenntartási terveket összehangolni az AKG előírásokkal, mivel a fenntartási tervek javaslatai betartásáért egyelőre nem jár kompenzáció. A zöldítést minden gazdálkodónak végre kell hajtania, ha meg akarja kapni a területalapú támogatást. A zöldítés olyan széles spektrumon mozog, amit nagyon nehéz lekövetni és más intézkedésekkel összehangolni. Ez egy nagy kihívás lesz.

Lajtos János megkérdezte, hogy mi a helyzet a parlagfűvel? A csak mechanikai gyomirtás működni fog?

Tóth Péter szerint ezek helyzetfüggő dolgok. Egyrészt *vis major*-al lehet indokolni a parlagfűvet, illetve szárazúzózhat a gazdálkodó.

Králl Attila hozzátette, hogy ez a javaslat az AKG-ban már működő vegyszermentes sávok helyett került be, mert nagyon nehéz beigazítani, hogy a valóban a vegyszerező ne fújja le a táblaszegélyt 3-4 méteres sávban, illetve azért, hogy ne kelljen a vetett kultúrából elvenni, hanem egy ugarsáv legyen a helyén. Ez a javaslat apróvad, madárvédelmi szempontból indokolható.

Lajtos János szerint az ilyen táblák szegélyében tömegesen jelenik meg a parlagfű.

Tóth Péter hozzátette, hogy valóban, de a szegélyek eltűnésének is vannak látható jelei. Az ágazatok közötti koherencia zavarokat nagyon nehéz vagy lehetetlen kiszűrni. Sajnos a rendszer képtelen kezelni, hogy a különböző ágazatok átfedő területein mi történjen. Szükségszerű egyszerűsítéseket kell végrehajtanunk.

Lajtos János megjegyezte, hogy a jogszabályban rögzített földhasználati szabályok nagyon bonyolultak. Sokszor a művelt táblákat csak a saját területére szorítja, s a táblával határos utak, csatornák szélét nem műveli, akkor ezek a szegélyek megmaradnak.

Tóth Péter hozzátette, hogy a gyakorlat azt mutatja, hogy 2004 óta rengeteg szegély, földút, árokpárt eltűnt. Érthető és elfogadható a probléma minden oldalról, nehéz ebben rendet tenni.

Szabó József megkérdezte, hogy a repceföld 5%-án történő hóeltakarítás hogyan kivitelezhető úgy, hogy a repce ne sérüljön? A repcével együtt?

Králl Attila és **Bíró Csaba** válaszul elmondta, hogy ez azokban az esetekben szükséges, amikor a hótakarón egy vastag, kemény ónos páncél van, amit nem tud áttörni a madár. Össze kell törni a páncélréteget, csak végig kell menni rajta traktorral.

Lajtos János javasolta, hogy ez a javaslat megfogalmazás kerüljön pontosításra.

Tóth Péter hozzátette, hogy az van még benne előírásban, hogy a NPI-al történő előzetes egyeztetéssel kell történnie. Illetve technológiára történő javaslatot is fognak tenni.

Lajtos János javasolta, hogy az erdőtelepítésre vonatkozó előírásoknak nem az erdős helyen volna a helyen, hiszen telepítés olyan helyen valósulhat meg, ahol nincs erdő. itt, a szántós előírások között kellene megjelennie.

Králl Attila megköszönte a javaslatot, így fogják módosítani a fenntartási tervet.

Ezt követően a gyepekre vonatkozó javaslatok kerültek bemutatásra és megvitatásra.

Bíró Csaba azt javasolta, hogy ha nincs szükség tisztítókaszálásra a Natura 2000 területeken, ne is szerepeljen az előírások között, ne legyen kötelező.

Ha a gyomosodás indokolja, akkor szeptember 30-ig kell megtenni a tisztítókaszálást.

Bíró Csaba elmondta, hogy az lenne a jó, ha a dobkasza használata teljesen kiszorulna, de jó lenne időt hagyni az átváltásra (kb. 10 év). A dobkasza kivezetéséhez komoly támogatási rendszert kellene biztosítani.

Tóth Péter elmondta, hogy van ilyen lehetőség az Európai Vidékfejlesztési Alap rendszerében, de ez még nem ért el Magyarországra. Tranzakciós költségnek hívják, gépberuházásokra lehet felhasználni. Magyarországra 2020-ig biztosan nem fog ez átvezetésre kerülni, mert nincs benne a vidékfejlesztési

stratégiában. De AKG keretében nem biztos, hogy ezt erőltetni kellene, mert a környezeti teljesítmény a fontos, ez tartja életben az extenzív gazdálkodási formákat.

Bíró Csaba megjegyezte, hogy a parcellánként 10-15 %-os hagyássávokkal egyetért, s próbálja rávenni a saját gazdálkodóit, hogy legalább 4 és 8m közötti hagyássávokat hagyjanak. De vannak olyan nadrágszíz parcellák, ahol ez nem megvalósítható, mert van, amelyik 10-15 méter széles. Ezeknél azt javasolják, hogy a parcella végeinél felváltva hagyják meg a kaszálatlan gyepet. A nadrágszíz parcellák adottságainak figyelembe vételével kellene módosítani a javaslatot. Erdőszegély hagyássávok a lápok esetében különösen érdekesek, érdemes a táblaszéleken preferálni az erdőszegélyeket.

Lajtos János támogatta Bíró Csaba javaslatát, főként azért, mert az erdész szakemberek erdőszegély alatt az erdőterület szélét értik, míg a természetvédők gyepterületet szegélyező erdősávot értenek alatt. mást értenek erdőszegély alatt.

Tóth Péter hozzátette, hogy ha ezek a támogatások támogatási rendszerben működnek, akkor MePAR alapján, gyepes előírások között ésszerű feltüntetni ezt a javaslatot.

Az egyik gazdálkodó elmondta, hogy ha egy vizes élőhely esetében meghagyják a gyepsávot, majd ezt követően kijön egy MVH-s ellenőr, felméri a kaszált területet, és azt mondja, hogy nem kaszálta le azt a területet, amit le kellett volna, ha a gyepsáv a táblaszélen van. A területalapú támogatások és természetvédelmi támogatások ellenőrzési rendszere sajnos eltér, ezen sokat kellene még dolgozni, hogy összhangban legyen. De a kaszálási sávok kezelhetők lesznek, ha kaszálásonként eltérő helyen hagyják meg.

Bíró Csaba elmondta, hogy ez a probléma legtöbbször a láprétek esetében fordul elő, ahol nagyon ciklikus a terület használhatósága. Egy-két évig bizonyos részekre nem lehet rámenni a víz miatt, itt elindul egy nádasodás, aztán cserjésedés, kialakul egy cserjefolt, majd ha ez beáll, akkor a gazdálkodó ki szeretné irtani a cserjefoltot. Ezt úgy kellene kezelni, hogy a vizes foltot a gazdálkodó haváriaként vegye ki.

Králl Attila a további fenntartási javaslatok ismertetése során elmondta, hogy halastavi nádasokra vannak előírások, de külön kezelési egység nincs.

Bíró Csaba megjegyezte, hogy láprétek esetében a nádasnak más funkciója van madártanilag, mint a szikes tavaknál, ahol nem kívánatosak. Nem tudja pontosan, hogy arányaiban mennyi van, de jól beállt nádasokat folyamatosan számolnak fel.

Králl Attila a javaslatok ismertetését követően elmondta, hogy a mostani módosítási javaslatok alapján elkészül majd a fenntartási terv második verziója, amelynek véleményezésére szintén lesz lehetőség. A második körös egyeztetést követően a tervek felkerülnek a Minisztériumba, és az általuk elfogadott terv lesz a végleges változat.

Az egyik gazdálkodó javasolta, hogy ha az időjárási körülmények miatt a kaszálások időpontjának előre hozása lenne kívánatos, akkor erre legyen lehetőség.

Králl Attila elmondta, hogy ez abszolút szándék, a gyakorlatban már egyes nemzeti parkoknál úgy működik, hogy előzetes egyeztetés alapján erre van lehetőség egyedi elbírálás mellett.

Tóth Péter hozzátette, hogy ha ez az előírás egy támogatási célprogram része, akkor ez úgy szokott működni, hogy a terület 50%-án a legkorábbi kaszálás július 1. A kaszálást egyeztetni kell a NPI-kal, megbeszélik, hogy a terület mely részeit kell mindenképpen fennhagyni július 1-ig, s mely részeket lehet korábban kaszálni. Ez az adott helyzettől, élővilágtól függ.

Bíró Csaba felvetette, hogy az engedélykérési folyamatokhoz jó lenne egy webes alkalmazást fejleszteni. Egy-egy természetvédelmi örnek ugyanis rengeteg gazdálkodója van, s ha hirtelen

egyszerre kérnek engedélyeket, akkor sokáig tart az elbírálás. Az alkalmazás meggyorsítaná és egyszerűsíténé a folyamatot.

A fenntartási terv javaslatainak megvitatását követően **Tóth Péter** tartott előadást a következő EU-s költségvetési ciklusban várható agrár-támogatási rendszerben megjelenő változásokról.

Bíró Csaba az előadáshoz kapcsolódóan elmondta, hogy egy vizsgálat alapján a Duna-Tisza közének 17 %-a van természetközeli állapotban, tehát 83 %-a ember által erősen módosított. A Natura 2000 program által jó lenne fejleszteni ezeket a területeket. A nyílt homokpuszta gyepeknél ne történjen semmilyen beavatkozás. Ilyen a mocsári élőhelyeken a nádasok is. A nedves réteknél nagyon jó kőrís tölgyesek vannak, amik elméletileg kaszálók, s amiket most kiveszik a támogatásból. A gazdálkodó így rákényszerül arra, hogy kivágja ezeket. Fontos lenne, hogy a gazdálkodó továbbra is megkapja ezekre a természetvédelmi szempontból fontos élőhelyekre a támogatást, hogy ne vágja ki ezeket az erdőket.

Lajtos János megkérdezte, hogy további jelölő faj site-hoz való kapcsolására tesz-e javaslatot a tervező? Pl. a keményfás ligeterdők és a skarlátbogár ezeken a területeken nem jelölők, pedig más területeken azok. Nem tesz-e javaslatot a fenntartási terv ezek megőrzésére?

Tóth Péter megköszönte az információt, és jelezte, hogy a fenntartási terv javaslatot fog tenni az említett faj és élőhely fenntartására.

Bíró Csaba elmondta, hogy nagyon moha: kevés olyan jó erdőfolt, ami jó kőrises, amit erdőrezervátumként lehetne kezelni. De a gyepeket nem úgy kell kezelni, mint erdőt vagy fásítást úgy kellene kezelni, mint egy erdőrezervátum

Lajtos János elmondta, hogy az erdőrezervátum szemlélet nem elfogadott, hiszen a Dél-alföldi régió összes erdőrezervátumára elmondható, hogy az invazívok folyamatosan terjednek. Kezelés nélkül nem maradnak fel ezek az erdőrezervátumok.

Bíró Csaba úgy válaszolt, hogy ezeket az eseteket egyediként kell kezelni, ki kell venni az erdőtörvény hatálya alól, és speciálisan kell kezelni őket.

Lajtos János szerint lehet ezt faanyag termelést nem szolgáló erdőként is kezelni az erdőtörvény hatálya alatt.

Bíró Csaba szerint ezeknek a területeknek a legnagyobb értéke a mozaikosság, lételemük a pici gyepek, erdők, nádfoltok, és jelenleg arra van kényszer, hogy ezeket megszüntessék.

Tóth Péter elmondta, hogy a vidékfejlesztési programból akarunk mindent megoldani, olyat is, amit az adminisztratív okok miatt nem lehet. A briteknél például nemzeti támogatásból oldanak meg sok mindent. Egyelőre nem rugalmas a támogatási rendszerünk, hogy ezeket a problémákat orvosolni tudja. Minden rendszerbe beépítették a füves mezsgye létesítést, a zöldugár telepítést, a gyeptelepítést, de az agrárerdészeti rendszer ugyanez a kategória. Ez a hibahatár. A jelenlegi támogatási rendszerek sok hiányossággal küzdenek. Ezen az ökológiai fókuszterület talán változtatni fog egy kicsit, de valószínűleg ez nem lesz elég ahhoz, hogy a gazdálkodót a változtatásra bírja.

Lajtos János szerint nagyon nehéz legelőállat mellett facseteteket fenntartani. Nem lett beépítve a rendszerbe, hogy a meglévőeknek a fenntartása mennyire támogatott. Szerencsétlen megfogalmazások történtek az agrárerdészeti támogatásokban és az erdőtörvényben is. Például a fás legelőnél egyenletes borításban kellene lenni maximum 30%-os fedettségben az erdőtörvény szerint. Tőszámokat írt elő az agrárerdészeti rendszer, illetve előírta, hogy meddig kell fenntartani, s egyébként engedte volna a csoportos fenntartását helyenként, de a gyakorlati megvalósítás nagyon nehéz. Fenntartani sokkal könnyebb volna, de erre semmilyen támogatás nem volt, ezért ellenérdekelt volt a gazdálkodó a fenntartásban. Próbáltak ezen változtatni

Újházy Noémi elmondta, hogy erre is próbálnak egy agrárerdészeti célprogramot kidolgozni.

Lajtos János felvetette, hogy de vajon engedik-e majd ezt másra is használni, nem csak a fás legelőre?

Kérdésként merült fel, hogy erdőtelepítés Natura 2000 gyepen engedélyezett lesz-e?

Lajtos János és **Tóth Péter** válaszolva a kérdésre elmondta, hogy erre vonatkozó változás nem várható. Uniós kötelezettségünk a meglévő gyepterületek arányának megőrzése. Ennek ellenére 2004 óta 30%-kal csökkent a gyepterületek kiterjedése, ami a szántóterületek túlzott támogatásának köszönhető.

További kérdések és vitapontok hiányában **Kalóczkai Ágnes** megköszönte a résztvevők hozzászólásait és javaslatait. Elmondta, hogy ezeket a tervezők beépítik a fenntartási tervbe, s a terv második, módosított változatának véleményezésére is lehetőség lesz írásban, az MME honlapján valamint a natura.2000.hu honlapon keresztül.